

Врз основа на член 55 став 1 од Законот за организација и работа на органите на државната управа („Службен весник на Република Македонија” бр. 58/00, 44/02) и член 24 и 26 од Законот за основно образование („Службен весник на Република Македонија” бр. 44/95, 24/96, 34/96, 35/97, 82/99, 29/02, 40/03, 42/03, 63/04, 82/04, 55/05, 81/05, 113/05, 35/06, 70/06, 51/07) министерот за образование и наука ја донесе Наставната програма по предметот **историја** за VI одделение на деветгодишното основно училиште.

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА
БИРО ЗА РАЗВОЈ НА ОБРАЗОВАНИЕТО

ИСТОРИЈА

VI ОДДЕЛЕНИЕ

Скопје, април 2008

ДЕВЕТГОДИШНО
ОСНОВНО

1. НАЗИВ НА ПРЕДМЕТОТ

Предметот историја има значајно место во воспитно - образовниот процес во основното деветгодишно образование учениците треба да усвојуваат суштински, систематизирани и научно потврдени знаења. Тие треба да стекнат основно разбирање на минатото и сегашноста на историјата на цивилизациите и нејзините главни етапи. Изучувањето на историјата треба да изгради свест и позитивни ставови на одредени историски настани, движења, личности во историската борба за демократија и човекови права.

Наставта по историјата исто така дава придонес во изградувањето на вредносен систем на однесување кон својот народ и држава, кон другите народи и држави, да им помага на младите да ја разбираат сегашноста во светлината на минатото и сè она што претставува цивилизациско достигнување во светот во духот на граѓанските вредности и демократијата, како и да го продлабочи интересот за натамошно изучување на историските настани и процеси.

Неделен фонд на часови: 2 часа

Годишен фонд на часови: 72 часа

Статус на предметот: задолжителен

2 . ЦЕЛИ НА ПРЕДМЕТОТ ЗА РАЗВОЈНИОТ ПЕРИОД

Ученико̄и / ученичка̄и:

- да усвојува основни знаења за значајните настани, појави, процеси и личности кои оставиле трага во историјата на човештвото;
- да ги открива причинско - последичните врски на историските појави и развивање на критичкото мислење кон општествено - економските процеси низ сите историски развојни процеси;
- да ги спознава општествените процеси и промените кои се развиваат преку историските случувања;
- да ја сфати врската меѓу економските, политичките и социјалните односи во одделните општества низ историскиот развој;
- да го осознае историското минато со цел да ја разбере сегашноста, за да знае да ја креира иднината на сопствениот живот;
- да развива чувство на патриотизам кон својот народ и својата татковина, а истовремено да ги почитува историските, општествените и економските вредности и разлики на народите во светот;
- да знае да ги распознава културните и верските разлики меѓу народите;
- да развива чувство на почит и лојалност кон Република Македонија;
- да развива свест за сопствениот национален идентитет;
- да знае правилно да ги согледува настаните и процесите во сопствената историја и компаративно да ја согледува историјата на балканските и европските народи;
- да се поттикнува на меѓуетничко разбирање во Република Македонија и почит меѓу Македонците, Албанците, Турците и припадниците на другите заедници како и со народите на Балканот, Европа и светот преку изучување на историјата и културата на различните народи и држави;
- да го почитува историското и културното наследство на Македонија и другите народи и да развива почит за културните вредности;
- да гради свест за почитување на човековите права и слободи.

3 . ЦЕЛИ НА НАСТАВНИОТ ПРЕДМЕТ ВО VI ОДДЕЛЕНИЕ

Ученико̄и / Ученичко̄и:

- да ги разликува историските периоди и да знае за нивните основни карактеристики;
- да ги запознае различните начини на сметање на времето кај старите народи;
- да ги открива општествените уредувања на државите на речните цивилизации од стариот Исток со нивните посебни карактеристики;
- да ги открива заедничките карактеристики на државите од стариот век;
- да се запознава со одделните историски појави и процеси од предисторијата и стариот век;
- да се запознава со значењето и придонесот на историските личности од овој историски период;
- да се запознава со развојот на економијата, науката и културата во државите на речните цивилизации;
- да се запознава со основните црти и одлики на хеленската, римската, илирската и старомакедонската култура;
- да се запознава со најкрупните придобивки од појавата, развојот и јакнењето на македонската држава;
- да ги посочува разликите и сличностите на балканските народи низ историјата на стариот век.

2. ПРАИСТОРИЈА (7 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p><i>Ученикој/ученичкајѝа:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - да се запознае со теориите за настанокот на човекот според религијата и според науката; - да ја сфати улогата на работата во настанувањето и развојот на човекот; - да ја сфати улогата на огнот во промените на начинот на живот на луѓето во праисторијата; - да го осознае значењето на откривањето на металите и нивната употреба; - да ги сфати поимите и специфичностите на начинот на живот во ордата, родот, братството, племето; - да се запознае со основните карактеристики и причините за распаѓање на првобитната заедница и појава на државата. 	<p>1. НАСТАНОК НА ЧОВЕКОТ</p> <p>2. ЖИВОТОТ НА ЧОВЕКОТ ВО КАМЕНО И МЕТАЛНО ВРЕМЕ</p>	<p>Еволуција Раса Орда Род Племи Братство Религија</p> <p>Камено време Метално време</p> <p>Наколни живеалишта Материјални остатоци Археологија</p>	<p>Демонстративен метод – Работа со карта на Македонија, Балканот, Европа, Азија, Африка од праисторијата;</p> <ul style="list-style-type: none"> - работа со илустративен материјал: слики, макети (историски извори); анализа на слики и цртежи. Елемент – филм, ДВД, камено време, метално време; документарен филм „Неандерталец” - Реконструирање на животот (првите живеалишта, првите орудија во камено и метално време) и стопанските дејности (поделбата на трудот и на дејностите итн.) на луѓето. - Истражување на локалната средина, географските и историските објекти и карактеристиките на локалните историски

<p>- Да се запознае со причините за појавата на првите верувања кај луѓето;</p> <p>- да ги запознае првите форми на верувања кај луѓето во разни натприродни сили и други верувања поврзани со нивниот живот и со објаснување на нивното потекло.</p> <p>- да ги знае најзначајните археолошки локалитети во Македонија;</p> <p>- да се запознае со артефактите, изворите, археолошките и историските податоци од предисторијата на Македонија.</p>	<p>3. ВЕРУВАЊЕТО НА ЧОВЕКОТ ВО НАЈСТАРИТЕ ЗАЕДНИЦИ</p> <p>4. БАЛКАНОТ И МАКЕДОНИЈА ВО ПРАИСТОРИЈАТА</p>	<p>Тотем Тотемизам Анима Анимизам</p> <p>Кокино Виничко кале Говрлево</p>	<p>остатоци за родокрајната историја. (Теренска настава: посета на локалитети, музеи, изложби итн. Посебно археолошки музеј и археолошки локалитети.)</p> <p>- Организирање на интерактивна настава со наставникот за ликовно образование и изработка на илустрации и цртежи за животот на луѓето во праисторијата.</p> <p>- Изработка на макети за живеалиштата, предмети од животот на луѓето во предисторијата. Запознавање со археолошките извори од предисторијата на Македонија преку фотографии, посета на музеи и локалитети.</p>
---	---	---	---

<ul style="list-style-type: none"> - Да се запознае со верувањата и нивните специфичности кај одделни стари народи; - да се запознае со убавите дела создадени од народите на Стариот исток. 	<p>3. КУЛТУРАТА И ВЕРУВАЊАТА НА НАРОДИТЕ НА СТАРИОТ ИСТОК</p>	<p>Клинесто писмо Еп Многубоштво Храм Свештенство</p>	<p>- Реализација на проектни задачи: изработка на проекти, паноа, портфолија и сл. за Египет, Месопотамија, Индија, Кина, по избор на ученикот.</p>
--	---	---	---

4. БАЛКАНОТ ВО СТАРИОТ ВЕК (12¹ часа)			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p><i>Ученикој/ученичкајѝа:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - да се запознае со различните народи кои го населувале Балканот во стариот век; - да се запознае со природните услови, местоположбата и населението на Хелада; - да се запознае со Хомеровото време и почетоците на Хеленската колонизација; 	<p>1. ХЕЛАДА</p>	<p>Хелада Хелени Полис Демос Демократија Аристократија</p> <p>Колонија Колонизација</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Работа со карта на Балканскиот Полуостров; карта - Хелада во Стариот век; - користење на историски атлас; - текст метод: читање на изворни и уметнички текстови; текстови од историска читанка; - читање грчки митови; - проекција на дијафилмови – Стара Хелада; анимиран филм „Одисеј”.

¹ Историјата на Хелада, Рим и Илирите да се изучува преку секојдневното живеење, култура, обичаи, а не преку војните.

<ul style="list-style-type: none"> - да го сфати постанокот на полисите (градови – држави) и нивните меѓусебни односи. - Да ги воочи разликите во државното и општествено уредување меѓу Атина и Спарта. - Да се запознае со верувањата на Хелените, нивната религија и митологија; - да знае за појавата и значењето на Олимписките игри во животот на Хелените; - да го запознае начинот на живеење на луѓето (улогата на жената, образованието на децата, занимањата, исхраната, облекувањето, лекувањето); - да ја осознава богатата духовна и материјална култура на Хелените (книжевност, театар, архитектура, градежништво, уметност наука). 	<p>2. СПАРТА И АТИНА</p> <p>3. КУЛТУРАТА НА ХЕЛЕНИТЕ</p>	<p>Театар Комедија Трагедија Митологија Уметност Филозофија Олимписки игри</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Изработка на Венов дијаграм за споредување – Атина – Спарта; - анализа на илустрирани материјали: слики на споменици на Хеленската култура.
---	--	--	--

5. МАКЕДОНИЈА ВО СТАРИОТ ВЕК (14 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p><i>Ученикои/ученичкаи:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - да го осознае најстариот период на македонската историја, нејзината територија, природните услови и населението; - да се запознае со формирањето на државата; - да го објаснува потеклото и името на Македонија. <ul style="list-style-type: none"> - Да го сфати значењето на реформите во јакнењето на Македонската држава во времето на Филип II. <ul style="list-style-type: none"> - Да се запознае со доаѓањето на Александар III Македонски на чело на државата; - да се запознае со ширењето на македонската држава и нејзиното значење. 	<ol style="list-style-type: none"> 1. МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВА ДО ФИЛИП II 2. МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВА ВО ВРЕМЕТО НА ФИЛИП II 3. МАКЕДОНСКАТА ДРЖАВА ВО ВРЕМЕТО НА АЛЕКСАНДАР III МАКЕДОНСКИ 	<p>Горна Македонија Долна Македонија Македон Народно собрание Хетајри</p> <p>Филип Пела Олимпија Александар Македонски (Велики)</p> <p>Статер Свет град Каусија</p>	<p>Работа со илустрации и карти.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Карта на Македонија. - Карта на Македонската држава во IV век ст.е. - Историски атлас; - Слики – Пела, Филип II, портрет на Александар III, Македонски. - Читање на говорите на Демостен (Филипски). - Мозаик од битката на Ис. - Македонското сонце. - Светилникот Фарос. - Животот на Александар. - Митот за Букефал. - Изработка на грозд за старата Македонска држава; Изработка на Т-табела за Хелените и Македонците и за другите соседни народи (сличности и разлики).

<ul style="list-style-type: none"> - Да се запознае со личноста на Александар III (образование, воспитание, издигнување на Александар во голем владетел); - да ја сфати визијата на Александар III Македонски за рамноправност, толерантност и заедничко живеење на народите. 	<p>4. АЛЕКСАНДАР III МАКЕДОНСКИ</p>	<p>Букефал Фаланга Гордиев јазол Фаланга</p>	
<ul style="list-style-type: none"> - Да ја идентификува посебноста на македонската култура, јазик, обичаи, начин на живеење. 	<p>5. КУЛТУРАТА НА МАКЕДОНЦИТЕ</p>		<ul style="list-style-type: none"> - Анализа на илустрирани материјали: слики на споменици на културата на античките Македонци.
<ul style="list-style-type: none"> - Да се запознае со причините за распаѓањето на Македонската држава на Александар III Македонски и создавањето на Хеленистички држави; - да го сфати поимот хеленизам и достигнуањата на хеленистичката култура. 	<p>6.ХЕЛЕНИСТИЧКИ ПЕРИОД</p>	<p>Хеленизам Хеленизација</p>	

6. СТАРИОТ РИМ (14 часа)			
Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p><i>Ученикои/ученичкаџа:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - да се запознае со територијата, населението и постанокот на градот Рим и на Римската држава; - да го запознае општественото уредување и внатрешните борби во државата; - да се запознае со државното уредување на Римската држава. - Да знае за подемот и проширувањето на државата на три континенти; - да ги воочи разликите во положбата и начинот на живот на различните слоеви на населението; - да го запознае начинот на живеење на луѓето (улогата на жената, образованието на децата, занимањата, исхраната, облекувањето, лекувањето). 	<p>1. НАСТАНОК НА РИМСКАТА ДРЖАВА</p> <p>2. ЈАКНЕЊЕ И ПРОШИРУВАЊЕ НА РИМСКАТА ДРЖАВА</p>	<p>Патриции Плебејци Сенат Народно собрание Форум Легија Гладијатори Катапулт Колонат</p> <p>Република Царство Трибун Конзул</p> <p>Амфитеатар Колосеум Терми Аквадукт (водовод)</p>	<p>Карта на Апенинскиот Полуостров.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Карта – Римски освојувања. - Историски атлас. - Историска читанка. - Радиоемисија: Кои биле Етрурците. - Портрет – Ханибал, римски пешак. - Слики – браќа Грах. - Дијафилм – Стариот Рим. - Долгометражен филм - Антички Рим.

<ul style="list-style-type: none"> - Да знае за реформите на браќата Граси, Спартаковото востание и граѓанските војни во империјата; - да ги сфати причините за слабеењето на државата и нејзиното распаѓање. - Да се запознае со културните вредности на Римската држава (книжевност, наука, уметност, религија, градежништво и др.). - Да знае за појавата и ширењето на христијанството во Римската држава, односот на државата кон христијаните и прифаќањето на христијанството за државна религија. 	<p>3. ВНАТРЕШНИ БОРБИ ВО РИМСКАТА ДРЖАВА</p> <p>4. РИМСКАТА КУЛТУРА</p> <p>5. ПОЈАВА НА ХРИСТИЈАНСТВОТО</p>	<p>Латински јазик</p> <p>Катакомби Исус Христос Воскреснување Апостол Библија Црква</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Анализа на илустрирани материјали: слики на споменици на културата на стариот Рим. Текстови за настанувањето, ширењето на христијанството и неговото влијание во Европа.
---	---	---	---

7. ВЛИЈАНИЕТО НА РИМСКАТА ИМПЕРИЈА НА БАЛКАНОТ (14 часа)

Цели	Содржини	Поими	Активности и методи
<p><i>Ученикои/ученичкаџа:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - да се запознае со ширењето на Римската империја на Балканот (Македонија). - Да се запознае со отпорот на народите на Балканот против римската власт. - Да се запознае со за појавата и ширењето на христијанството на Балканот. - Да ги осознае вредностите на римската култура на Балканот (начин на живеење, религија, писменост, градежништво, уметност и др.); 	<ol style="list-style-type: none"> 1. ШИРЕЊЕТО НА РИМСКАТА ИМПЕРИЈА НА БАЛКАНОТ И МАКЕДОНИЈА 2. ОТПОРОТ ПРОТИВ РИМСКАТА ИМПЕРИЈА ОД СТРАНА НА НАРОДИТЕ НА БАЛКАНОТ 3. ПОЈАВА И ШИРЕЊЕ НА ХРИСТИЈАНСТВОТО НА БАЛКАНОТ И МАКЕДОНИЈА 4. КУЛТУРАТА ВО ВРЕМЕ НА РИМСКОТО ВЛАДЕЕЊЕ 	<p>Провинција Сојуз Денар Романизација</p> <p>Христијанизација Христијански општини Послание Базилика Мозаик</p>	<p>Работа со карта на Балканскиот Полуостров.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Читање историски атлас, текстови од историска читанка. - Разгледување илустрации. <p>Запознавање со архелешките извори и локалитети во Македонија од времето на римското владеење преку фотографии, посета на музеи и локалитети.</p>

<p>- да се запознае со придобивките од времето на владеење на римската империја (изградба на патишта, градови други градби на Римјаните во Македонија).</p> <p>- Да ги сфати причините за опаѓањето и пропаѓањето на Римското Царство.</p>	<p>5. ПРОПАЃАЊЕ НА РИМСКАТА ДРЖАВА</p>	<p>Источно Римско Царство Западно Римско Царство</p>	
--	--	--	--

5. ДИДАКТИЧКИ ПРЕПОРАКИ

При реализацијата на наставната програма по историја намената за учениците од VI одделение, се поаѓа од развојните можности, возраста, способностите и интересите на учениците.

Наставните содржини се изучуваат преку историјата на секојдневното живеење, културата, обичаите, а не преку војните. Наставникот ги поттикнува учениците да се запознаат и да ги сфатат историските процеси, а не инсистира на фактографско помнење на сите датуми од историскиот период што се разработува.

Насоки за меѓупредметно поврзување

Оваа наставна програма е структурирана за да поттикнува кај ученикот интегриран развој во сфаќањата на општествениот развој во историскиот период, а целите, содржините и активностите се компонирани за меѓусебно поврзување на одредени теми и содржини со наставните предмети од општествената група на науки (мајчин јазик, ликовна и музичка уметност, географија, општество, граѓанска култура и др.).

Препораки за користење на годишниот фонд

Препораките за годишниот фонд на часови се дадени само како ориентација заедно со конкретните цели и теми / содржини.

Предметниот наставник не се ограничува во прераспоредувањето на темите и содржините според потребите при реализацијата, туку сопствената креативност и поинаквото користење на часовите треба да го проценува според достигнуањата на неговите ученици, т.е. според промените во квалитет на знаењата и способностите кои тие ги постигнуваат.

Наставни средства:

- учебник по историја наменет за учениците од VI одделение по избор на училиштето, а одобрен од министерот за образование и наука;
- користење на пошироката околина, односно истражување на локалната средина на историски и географски објекти и остатоци на археолошки ископини од национална вредност;
- користење на историски карти, атласи, текстови, постери, фотографии, цртежи, карикатури, албуми, макети, хронолошки табели итн.
- користење енциклопедии, речници, списанија итн.;
- користење аудио-визуелни средства - документарни и ТВ-филмови, Интернет, образовни софтвери итн.

6 . ОЦЕНУВАЊЕ НА ПОСТИГАЊАТА НА УЧЕНИЦИТЕ

- Според поставените цели на наставната програма по историја наставникот ги спроведува односно во текот на наставниот процес редовно ги следи и вреднува знаењата и постигањата на учениците и ги прибира показателите за нивните активности, потоа мотивираноста за учење - оваа компонента е основен и составен дел на планирањето на наставникот за наставата и учењето.

- За проверување и оценување на постигањата на учениците во рамките на наставниот материјал и наставните теми дадени во наставната програма, наставникот треба да ги има предвид следниве компоненти:

- начин на проверување и оценување:
  - усно излагање;
  - презентација;

- други средства и постапки за следење и оценување:
  - наставни ливчиња;
  - ученички квиз;
  - играње на улоги.

Постигањата на учениците во текот на годината се оценуваат со описна оценка, а на крајот се изведува бројчана оценка.

7. ПРОСТОРНИ УСЛОВИ ЗА РЕАЛИЗАЦИЈА НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Програмата во однос на просторните услови се темели на Нормативот за простор, опрема и наставни средства за деветгодишното основно училиште, а донесен од страна на министерот за образование и наука со Решение број 07-1830/1 од 28.02.2008 година.

8 . НОРМАТИВ ЗА НАСТАВЕН КАДАР

За реализација на наставната програма по историја за VI одделение во основното деветогодишно образование предвидени се наставници со завршен:

- Филозофски факултет - Институт за историја;
- Педагошки факултет - Институт по историја – географија.

9 . КОМИСИЈА КОЈА ЈА ПОДГОТВИ НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

1. Живко Степаноски, координатор, советник во БРО
2. проф. д-р Виолета Ачковска, Филозофски факултет - Институт за историја - Скопје
3. проф. д-р Коста Аџиевски, Филозофски факултет - Институт за историја - Скопје
4. м-р Имер Јакупи, професор, ОУ „Сали Фрашери“ - с. Глумово - Скопје
5. Соња Цвртковска, професор, СОЦ „Гоце Делчев“ - Куманово
6. Илир Мемети, советник во БРО

10. ПОТПИС И ДАТУМ НА ДОНЕСУВАЊЕ НА НАСТАВНАТА ПРОГРАМА

Наставната програма по историја за VI одделение на деветгодишното основно образование ја донесе

Министер

Сулејман Рушити

на ден 22.05.2008

Бр. 07-4076/1

